

Способи запобігання поширення впливу англійської мови на прикладі Німеччини

Березняк О.П., ст.. викладач

Явищем, характерним для суспільного дискурсу ФРН у 1990-х роках є ядро виражений мовний «неопурізм», внаслідок якого під питанням стало вживання запозичень та англіцизмів. З 2001 року в медіа джерелах активно критикуються німецькі політики усіх партій та рангів, серед яких навіть колишній президент Німеччини Йоханес Рау, за надмірне вживання англійських слів та словосполучень. Мабуть вперше з 1930-х років згадали про закон про захист німецької мови. В 90-х роках поширились виступи різноманітних, здебільшого приватних, організацій, спілок та інституцій в підтримку боротьби зі зростаючим впливом англійської мови. Яскравим прикладом є відома на медіа просторі організація – Спілка Німецької Мови (Verein Deutsche Sprache (VDS)), яка налічує близько 25 000 членів та постійно виступає за очищення рідної мови від запозичень.

Але ж, як відомо, процес оновлення в лексиці шляхом запозичень відбувається постійно. У німецькій мові це явище набуло особливо стрімкого розвитку у другій половині ХХ сторіччя, після закінчення другої світової війни. Крім того, життя людей – це постійний рух, це великі, маленькі і зовсім непомітні події та зміни, починаючи з нових предметів побуту і закінчуючи новітніми культурно-історичними та соціально-політичними ідеями. Усі ці зміни потребують і отримують відповідне словникове оформлення у вигляді назв (номінацій). Таким є основний мотив запозичень нової лексики, від окремих слів до розгорнутих назв, словосполук.

Відношення до запозичень у пересічних носіїв мови та у лінгвістів різне. З погляду мовної культури відрізняють «необхідні запозичення» та «надмірні». До перших відносяться нові назви, які з'явилися з появою нових об'єктів – нових предметів, технічних винаходів, ідей тощо. До «надмірних» запозичень відносяться нові позначення, які є синонімами до слів німецької мови, що вже існують.

Якщо йдеться про запозичення в німецькій мові, то першочергово слід вказати на англо-американізми. Щоб підтвердити цей факт, нові запозичення були згруповані у 16 підгруп, з яких зрозуміло, що німецька мова майже в усіх галузях сучасного життя замінена надзвичайно великою кількістю англійських слів, інколи повністю витіснивши рідну мову. У цій тенденції лінгвісти вбачають загрозу, оскільки німецька мова може не тільки втратити свою виразність та експресивність, але й своє майбутнє.

Ця проблема набула державного рівня. Так звана, «мовна політика» німецького уряду не є характерною тільки для Німеччини. Приміром, декілька десятиліть тому у Франції вийшов закон про «запобігання забруднення французької мови англійськими словами». Цей приклад перейняли Словаччина та Польща.

Питання про збереження національної мови Німеччини стає останніми роками надзвичайно актуальним, тому науковці і, в першу чергу, лінгвісти взялися за вирішення цієї проблеми. Так, у 1997 році в місті Дортмунд професором В. Кремером було засновано об'єднання «Німецька мова», яке займається проблемами німецької мови. Це об'єднання має 23 регіональних відділення та свою вчену раду.

Для досягнення своєї мети об'єднання «Німецька мова» вживає різних заходів, до яких належать проведення лекцій, друкування статей, розробка словників та мовних посібників, співпраця з засобами масової інформації, державними та громадськими установами і організаціями.

При цьому не ставиться на меті повне виключення англо-американізмів, тому що деякі терміни неможливо повністю ізолювати. Англійська мова стала мовою міжнародного спілкування, і це є безперечним фактом. Об'єднання намагається лише пропагувати вживання німецької мови та стримувати об'єм запозичень.

Членами об'єднання вносилися різні пропозиції, наприклад, заснувати Академію мови, прийняти закон про «вживання німецької мови». Деякі члени, навпаки, пропонували не вживати жодних заходів, оскільки проблема має вирішитися сама собою, в майбутньому. Існували також думки, що зникнення німецької мови як самостійної є процесом неминучим, і жодні засоби тут не допоможуть.

Учені розробили низку критеріїв та вимог, які мають знизити вживання в німецькій мові англо-американської лексики. Так, було видано словник-довідник «Anglizismenliste», який містить 5 085 одиниць та призначений для широких кіл користувачів. З тим, щоб людина, яка пише або говорить, могла б легко знайти німецький еквівалент англо-американському запозиченню і самостійно вирішити, яке ж слово (німецьке чи англійське) йому вживати.

Учені намагаються виявити шляхи проникнення запозичень в мову. Це, насамперед, через пресу – в газетах та журналах на різну тематику люди постійно натрапляють на англо-американські вкраплення. Найбільш «молодими» є англо-американізми зі сфери сучасних видів комунікацій, інтерактивних зв'язків та Інтернету.

Іншими видами запозичень є слова, які за своєю структурою не порушують загальних уявлень про стандартне німецьке слово. Саме такі англо-американізми впливаються в німецький вокабуляр малопомітним, але стрімким потоком. Наприклад, Modemacher, Theatermacher, Medienmacher.